

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1168879/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב שלמה שפירא

המערערת (2): פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אברהם אילוק)

נגד

המשיב: אגף בירור יהדות – הנהלת בתי הדין הרבניים

הנדון: חיוב בהוצאות משפט בגין הניסיון להטעות את בית הדין במסמכים מזויפים

החלטה

לפנינו בקשת המערערת להחזר 3,000 ש"ח שהפקידה כערובה להוצאות המשפט.

נזכיר:

בפסק דיננו שניתן בעניינן של המערערות [אלמונית] ושל אימה [פלונית] הרשומה בראשה של החלטה זו (שהוגדרו מערערת 1 ומערערת 2 בהתאמה) קבענו בין השאר:

בתיק שלפנינו קיימת ראייה ממשית לכאורה כי זכות העלייה לארץ שקיבלה מערערת 2, [פלונית], הושגה על ידי הטעיית משרד הפנים [...]

לדעתנו אדם המרמה את שלטונות המדינה ואת הערכאות המשפטיות שלה ומשיג דבר במרמה לא ראוי שיקבל סעד מערכאות המשפט במדינה. בחינת עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס [...] אף אם יש מקום שמדינת ישראל תשקול לפעול "במידת החסד" [...] אין להתעלם מהאומרים לנהוג "במידת הדין", למען יידע כל זייפן ופושע שהוא חורץ את גורל משפחתו כולה לגירוש, ובוודאי את גירושו שלו [...]

אבל אף אם מדינת ישראל תחליט להפעיל את מידת החסד, הדבר אפשרי רק לעניין זכות המגורים בארץ, אולם לעניין אישור היהדות, משהובהרה ההטעיה והתרמית חובתו של בית הדין להודיע בשער בת רבים את המצב לאשורו [...] בית הדין קובע כלהלן:

א. רישומה של המבקשת [אלמונית] ואימה [פלונית] כמעוכבות נישואין בעינו עומד.

ב. החיוב בקנס שהושת על המערערת מס' 1 יישאר.

ג. גם שאר סעיפי פסק הדין נשוא הערעור באשר להנחיות בית הדין האזורי בשל ממצאי הזיוף בעינם עומדים.

ה. מזכירות בית הדין לא תשיב למערערות את דמי הערבות שהופקדו [...]

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

למען הסר ספק יובהר כי משמעות הקביעה שבסעיף ה' לפסק הדין כי חילוט של הערבות כהוצאות משפט לטובת אוצר המדינה.

בהחלטה מאוחרת יותר בוטל האמור בסעיף א' בדבר רישומה של המערערת (2) כמעוכבת נישואין, אך כפי שהובהר באותה החלטה עצמה לא נבע תיקון זה מחזרת בית הדין מקביעה כלשהי מקביעותיו אלא מן ההיבט המשפטי-פרוצדורלי, שכן מלכתחילה הופיעה מערערת זו כעדה בעניינה של בתה ולא כבעלת דין ומאחר שלא ביקשה כי תינתן הכרעה שיפוטית בעניין יכולתה להינשא כדת משה וישראל – מנוע היה בית הדין בהתאם להנחיות בירור יהדות מלקבוע בפסק דין את מעמדה שבהקשר זה, אף שברי כי אכן מנועה היא מלהינשא כדת משה וישראל.

המערערת מבקשת עתה כי נוכח החלטה זו ונוכח החלטות בית המשפט העליון שניתנו בעניינין של המערערות שבהן מצא בית המשפט העליון פגם פרוצדורלי בהתנהלות בית הדין ומסיבה זו החזיר את התיק לדיון נוסף בפניו, יושבו לה כספי הערבות על אף האמור בסעיף ה' לפסק הדין הנ"ל.

דין הבקשה להידחות, ואך לפני משורת הדין איני מחייב בהוצאות משפט נוספות בגינה.

המערערת, כפי שקבענו בפסק דיננו, הטעתה את רשויות המדינה באמצעות מסמכים מזויפים. מן הראוי שתעמוד לדין על כך ותיענש אלא שהדבר כמובן אינו מתפקידו ומסמכותו של בית הדין הרבני.

עם זאת המערערת אף ניסתה, בהמשך לכך, להטעות את בית הדין הרבני באמצעות אותם מסמכים ושל 'פרי העץ המורעל' שהושג באמצעותם, ועניין זה כמובן מצוי בסמכותו.

בית הדין האזורי ואחריו בית דיננו עמדו על ההונאה ולא נכשלו, ברוך ה', במכשול שהציבה המערערת לרגלם, אולם המנסה להטעות ערכאה שיפוטית בכלל והעושה זאת באמצעות מסמכים מזויפים בפרט – ראוי מלבד להעמדה לדין פלילי גם לשאת בהוצאות משפט בגין מעשיו שגרמו לבזבוז זמנה השיפוטי של הערכאה האמורה.

לעניין זה אין כל נפקות לשאלה אם המערערת הייתה – או הייתה אמורה להיות – בעלת דין או עדה בלבד, עד המנסה להטעות ערכאה שיפוטית והמסתייע לשם כך במסמכים מזויפים אינו טוב מבעל דין העושה כך, לא בנוגע להיבטים הפליליים ולא בנוגע להוצאות המשפט שראוי לחייבו בהן.

לפיכך לתיקון פסק הדין ומחיקת המערערת מרשימת מעוכבי הנישואין – תוך הבהרה כאמור שלא השתנה דבר בקביעותיו העובדתיות של בית דיננו או במשמעותן ההלכתית והמשפטית פרט לעניין זה עצמו – אין ולא אמורה להיות כל השלכה על סוגיית הוצאות המשפט.

אשר לפסיקות בית המשפט העליון המדוברות, ראשית נאמר כי גם לגביהן נכון האמור לעיל: בית המשפט העליון לא ביטל או סתר קביעה מקביעותנו הנ"ל וממילא לא שמט את היסוד לחיוב ההוצאות האמור.

אך אף לו היה בית המשפט מבטל את פסק דיננו ואת פסק דינו של בית דין קמא מכול וכול לא היה בכך, כל עוד לא נסתרה העובדה שבדבר ניסיון ההטעיה של בית הדין – וזו לא נסתרה – כדי לשמוט את היסוד לחיוב ההוצאות. גם בעל דין הצודק בדינו מטעם זה או אחר אינו רשאי כמובן לזייף או להטעות ערכאה שיפוטית ומשעשה כן, הוא או עד מטעמו, יש מקום להשית על

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

העושה זאת הוצאות משפט נכבדות, ועל אחת כמה וכמה שאין מקום לטעון נגד חיובו בהוצאות שאפשר להגדירן 'סמליות' כבענייננו.

ושנית, לגופן של פסיקות:

האחת היא החלטת נשיאת בית המשפט העליון בבש"פ 380/19 שבה בוטל הקנס שהשית בית דין קמא על המערערות ושנותר על כנו בפסק דיננו. נשיאת בית המשפט ביטלה את הקנס משום שבית הדין קמא שהטילו לא דקדק כראוי בהטלתו בהתאם לכללים הפרוצדורליים הקבועים בחוק ומשום שלא מיצה קודם לכן, לדעתה, את כל הכלים שהיו בידו טרם שיזדקק לקנס על פי פקודת ביזיון בית המשפט. לא זו בלבד שאין בכך דבר בנוגע לקביעות המהותיות שבהחלטת בית דין קמא ולא כל שכן לאלה שבפסק דיננו, אלא שאף בנוגע לקנס עצמו – טענות על התנהלות בית דין קמא במישור זה לא נכללו בערעור, אכן לו התקבל הערעור היה מבוטל הקנס ממילא, ועל כן עניין הקנס נכלל בפסק דיננו שבערעור, אך לא בשל העיסוק בו נפסקו ההוצאות ולא העיסוק בו – משלא נטען לגביו דבר לגופו – יכול היה להצדיק את הערעור זה שהצורך לדון בו יהיה טעם שלא לחייב בהוצאות בגין ערעור זה, וזאת אף לולי האמור לעיל בדבר היות ההוצאות פרי ניסיון הטעיית בית הדין ולא דווקא פריו של הליך הערעור כשלעצמו.

השנייה היא פסיקת בג"ץ 377/19 שמשום מה לא צורפה לבקשה שלפנינו ובא כוח המערערות הסתפק באמירה כי כבוד השופטים קיבלו את טענת העותרות לגבי הליך בירור יהדות וקבעו כי אינו תקין. 'משום מה' אמרנו, ואיננו רוצים לחשוך בכשרים, אך דומה כי ייתכן שבא כוח המערערות העדיף שלא לצטט את דברי בית המשפט במלואם אלא להסתפק האמירה הסתמית דלעיל. אנו נצטט את פסק דינו של בית המשפט במלואו – ומדובר בפסק דין קצר שאין בציטוטו המלא משום טרחה:

עתירה זו עניינה הדרך הראויה לקיים הליך של בירור יהדות בבית הדין הרבני. במהלך הדיון הובהרו ההנחיות, והודגש כי בית הדין הוא אשר קובע את היהדות של בעל הדין, ולא מברר היהדות, שמשמש אך כלי עזר לבית הדין. בנסיבות המסוימות של המקרה הקונקרטי, התוצאה מצדיקה כי סוגיה זו – וסוגיה זו בלבד – תתברר בבית הדין הרבני על פי ההנחיה כפי שהובהרה. כמובן, אין בכך משום הבעת עמדה לגופן של טענות, לכאן או לכאן.

בכפוף לאמור – העתירה מיצתה את עצמה. לא מצאנו עילה שבדין להתערבות בסוגיות אחרות. בהתאם, העתירה נדחית ואין צו להוצאות.

העתירה אפוא נדחתה, בית המשפט לא מצא לנכון להתערב "בסוגיות האחרות", אשר לסוגיית הנחיות בירור היהדות קבע בית המשפט כי הסוגיה תתברר בבית הדין על פי ההנחיות.

גם אם תמצי לומר כי המערערות הביאו לתיקון ההנחיות שבגדרו גם בא התיקון דלעיל בנוסח פסק דיננו, ואף שלמעשה לא כך הוא – תיקון ההנחיות נעשה לאחר התדיינות ענפה לרבות בבג"ץ ובפרקליטות בהקשר רחב הרבה יותר ולא דווקא בהקשר לעניינן של המערערות או בסיוען, אלא שבהתאם לתיקון זה ובהקשר לעתירת המערערות לבג"ץ, תוקן גם פסק דיננו על פי נוסח ההנחיות המתוקן, ועוד נוסיף כי התיקון בפסק הדין נגע למעשה לנקודה אחרת מזו שלגביה נטען בבג"ץ נגד ההנחיות ונגד פסק הדין – אך אף לו הנחנו שכך היה, לא היה בכך טעם לבטל את החיוב בהוצאות המשפט.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יש אומנם שבעל דין המציף סוגיה עקרונית יכול שיאמר כי התועלת לכלל שבאה בעקבות עתירתו או ערעורו, אף אם הללו לא התקבלו לגופם, יש בה כדי להצדיק את הפטרתו מהוצאות המשפט, אך ודאי שלא כך הדבר ב'עושה מעשה זמרי' – מי שניסה להטעות את בית המשפט או את בית הדין במסמך מזויף, ודאי שאף אם כבדרך אגב יצאה תועלת כלשהי לציבור עקב ההליך שניהל (ובענייננו גם לא כך היה כאמור, וכל המדובר הוא אף אילו כך היה) – אין הוא יכול ל'לבקש שכר כפנחס' ולצפות לפטור מהוצאות משפט בשל כך.

זאת ועוד, הערעור היה ערעור משותף למערערת (2) ולבתה, מערערת (1). כתנאי לשמיעת הערעור נקבעה מלכתחילה ערבות של 7,500 ש"ח – יצוין כי מדובר בערובה נמוכה שנקבעה לקולא וייתכן שבדיעבד לאור מסקנות פסק דינו היה נכון לקבוע ערובה גבוהה פי כמה אף לחייב בפועל בהוצאות נכבדות מאלה.

(בכותרת ההחלטה אומנם צוינה רק המערערת דנא, [פלוגית], אולם זאת אך ורק מטעמים מחשוביים טכניים (שם המערערת נשאב אל מסמך ההחלטה באופן אוטומטי ע"י המחשב שבשל היות רוב תיקי בית הדין מתנהלים בין שניים – בני זוג – בנוי להכנסת שם אחד בלבד ברובריקה 'מערער' ואחד ברובריקה 'משיב') ובתוך שגרת העבודה לא תיקן בית הדין את הכותרת. כך, אגב, גם בפסק הדין, וברי כי ההחלטה, כמו הערעור עצמו וכמו פסק הדין שניתן לבסוף (ושבגופו מפורשים הדברים), אמורה הייתה בשתי המערערות. גם בפועל שולמה הערבות על ידי שתי המערערות, שאכן הבינו כך את ההחלטה, ובצדק. כך לפי הקבלה שהוצגה לבית הדין וכך על פי בקשתן של המערערות אחר כך.)

בית הדין נעתר בשעתו לבקשת המערערות והורה, לפני משורת הדין על הפחתת הערובה ל-3,000 ש"ח, הסכום נשוא הבקשה הנוכחית, ומאחר שהערובה כבר הופקדה הורה על השבת סכום של 4,500 ש"ח לידי המערערת דנא, [פלוגית], וזאת על פי בקשת המערערות שביקשו כי הסכום האמור יוחזר לה. שכפי שעולה מטופס ההחזר כך נעשה אף בפועל.

ומכאן:

אף לו היינו סבורים כי עקרונית יש מקום להשיב למערערת דנא את כספי הערובה שהפקידה – וכאמור איננו סבורים כך – לא היה מקום ליתן הוראה אופרטיבית כזו שכן למעשה אין כלל כספים כאלה: הופקדו מלכתחילה 7,500 ע"י שתי המערערות, היינו – בהעדר חלוקה מפורשת אחרת – 3,750 מכל אחת מהן. לבקשתן ולפנים משורת הדין נעתר בית הדין והפחית את הערובה ובהתאם לבקשתן של המערערות הוחזרו למערערת (2) 4,500 ש"ח היינו כל חלקה ועוד 750 ש"ח מחלקה של מערערת (1), בתה.

נעיר כי אין אנו רואים אומנם את ההיגיון בבקשה כי יוחזרו לה ולא לבתה, אך אין זה מענייננו ולא התעמקנו בכך אף אז: משביקשו זאת המערערות ומשהחליט בית דינו להיעתר לבקשה להפחתת הערובה לפני משורת הדין לא מצאנו לנכון לעמוד על כי הללו יוחזרו דווקא לבת עצמה, אין כל סיבה שזו לא תוכל לבקש כי גם חלק מכספי הערובה שלה יועברו לאימה.

בפועל מכל מקום כאמור התוצאה היא שאין בקופת בית הדין כל סכום שהופקד על ידי מערערת זו אלא את חלק מהסכום שהפקידה מערערת (1), בתה, שלכולי עלמא הייתה צד (ולא עדה בלבד) בהליכים בבית הדין, על שתי ערכאותיו, הפסידה בערעור וחויבה בהוצאות משפט לטובת אוצר המדינה – חיוב שמהפך המשפטי יש לו מקום, ובבתי המשפט הוא דבר שבשגרה, אף לו לא היה מדובר בעניין של זיוף ושל ניסיון להטעיית הערכאות השיפוטיות – ושפסק הדין בעניינה לכולי עלמא ניתן בסמכות ועומד הוא על מכונו ללא שינוי (והיא אכן לא ביקשה, וכנראה שלא בכדי, את החזר כספי הערובה).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מסקנות ומתן הוראות

סוף דבר:

א. הבקשה להחזר כספי הערובה להוצאות המשפט שהופקדו בקופת בית הדין – נדחית.
ב. כאמור, כספי הערובה בסך 3000 ש"ח שהופקדו להוצאות המשפט שהופקדו יוחלטו לטובת אוצר המדינה כהוצאות משפט. אם נעשה כך כבר בהתאם להחלטה קודמת – מוטב, ואם לאו – תסדיר זאת מזכירות בית הדין עתה.

ג. התיק ייסגר.

ד. החלטה זו מותרת לפרסום בהשמטת פרטיהן האישיים של המערערות.

ניתן ביום ט"ז בסיוון התש"ף (8.6.2020).

הרב שלמה שפירא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה